

Óra címe	8. AZ EMBERI ÉLET LÉPCSŐIN
Tematikai egység	II. Egészséges élet
Kerettantervi kapcsolódás	<i>Fejlődés és szükségletek</i> Hogyan változtak testi, lelki, szellemi tulajdonságaim az évek során? Mire van szükség ahhoz, hogy a testem megfelelően fejlődjön? Miben térnek el egymástól a gyerek, a felnőtt és az idős ember szükségletei?
Ajánlott időkeret	1 óra – 45 perc
Az óra anyaga	Külső-belső tulajdonságok összehasonlítása alapján a reális önismeret elősegítése. Közösségi élet erkölcsisége.
Az óra közvetlen célja	Az életszakaszok sajátosságainak felelevenítésén keresztül megérteni a változás jelentőségét; a változás nem jó vagy rossz, hanem az élet része. Értelmezésbeli eltérések felfedése: <i>Fiatalság, bolondság? Az idős ember bölcs is?</i> A különböző korosztályok egymás iránti tiszteletének elfogadása; Fiatalkora ellenére önmaga értéknek tekintése.
Előzetes tapasztalat-, tudás-, értékismeret	Közösségi élet alkalmazkodási szabályainak felelevenítése. Olvasott, hallott, látott, megélt történetek jó és rossz tulajdonságokkal bíró szereplőinek ismerete, véleményalkotás. Önszabályozás: tekintet másokra; tolerancia – nyitottság, véleményelfogadás. Önértelmezés: önmaga iránti tisztelet; érdeklődő, önfejlesztő magatartás; kétélyek megfogalmazása – erkölcsi jó keresése.
Fejlesztendő képességek	Mások tisztelete: fajra, nemre, korra, származásra való tekintet nélkül; törődés másokkal; gondoskodó szeretet; segítségnyújtás; konfliktusok békés megoldása; önuralom. Szocializáció: szabálykövetés, szabálykeresés, nyitottság – segítőkészség, hagyománytisztelet. Kritikai gondolkodás fejlesztése: erkölcsi problémák felismerése, érvelés – tudásátadás.
Értékek	Udvariasság, tapintat, bizalom, önzetlenség, türelem, szelídség, okosság, igazságosság, tisztelet, tapintat, elfogadás, egymásra figyelés.

1. RÁHANGOLÓDÁS		Értékek: odafigyelés, bizalom, udvariasság		Időkeret: 7 perc
TANKÖNYVI KAPCSOLÓDÁS	ÓRAVEZETÉS	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
	<ul style="list-style-type: none"> – Ismertek-e olyan dalt, amely a gyerekek növekedéséről szól? – Honnan tudhatja egy gyermek, hogy tényleg meg fog nőni ő is? – Miért fontos, hogy „nagy” legyen valaki? 	<p>Csoportos feladat Énekeljék el!</p>	<p><i>Kicsi vagyok én...</i></p>	<p>Érzékelik: látják; megtapasztalják: nőnek folyamatosan; bíznak a felnőttekben: hisznek nekik</p>
	<ul style="list-style-type: none"> – Mit éreztek a dal éneklése során? – Mikor válik a „kicsi” gyerek „nagygyá”? – Ti még kicsik vagytok vagy már nagyok? – Mit jelent számotokra, hogy felsősök lettetek? – Miért a jó benne, és mi az, ami nem annyira kellemes? – Miért irigylik néha a gyerekek a felnőttek életét? – Vajon miért sóhajtoznak néha a felnőttek: <i>szeretnének újra gyerekek lenni?</i> 	<p>Egyéni gondolatalkotás – A kulturált beszélgetés alapjait tekintetbe véve osszák meg egymással gondolataikat.</p> <p>– <i>A fura öreg</i> című részlet alapján foglalják össze, hogy a vers milyen hangulatot közvetít!</p> <p>Vitakultúra fejlesztése – Miért láthatja szépnek az életet egy nagyon idős ember? – A „vicces öregkor” hogyan hozhatja közelebb a fiatalokhoz az elmúlás megértését?</p>	<p><i>A fura öreg (részlet)</i> Egy ausztrál idősothton lakója írt verset az idő múlásáról. (Lásd az órai munka végén.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Szégyellik, mert óvodás dal, – Kicsiknek való, ők már nagyok! <p>Amennyiben a versrészletet is meghallgatják: a hangulati elemek összegyűjtésével kialakulhat bennük a vers üzenetének pozitív kicsengése</p>
<p>Elérni kívánt cél: Az együttes munka folyamán kialakul a figyelem a viszonylagosság megértésére. Jó, ha kialakul bennük a korosztályok értékeire való figyelem kapcsán, hogy eddigi életük is fontos volt: kicsinek lenni nem szégyen.</p>				

3

2. AZ EMBERI ÉLET SZAKASZAI		Értékek: tisztelet, udvariasság, tapintat, elfogadás, egymásra figyelés		Időkeret: 7 perc
TANKÖNYV TARTALMA	PEDAGÓGUS FELADATA	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
<p>Az emberi élet szakaszai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • csecsemőkor 0-2 év; • kisgyermekkor 2-3 év; • óvodáskor 3-6 év; • kisiskoláskor kb. 6-10 év; • serdülőkor kb. 11-13-19 év; • fiatal felnőttkor kb. 20-40 év; • felnőttkor kb. 40-60 év; • időskor 60 évtől. <p>Tk. 26. o.</p>	<p>– Milyen jellegzetességei vannak általában az embereken az idő múlásának?</p> <p>– Miben különbözik más élőlényektől az ember korosodása? Az állatokon milyen látható jelei vannak az öregedésnek?</p> <p>– Beszéljétek meg, hogy ti melyik korosztályhoz tartoztok!</p> <p>– Mi alapján lehet egyes embereket/gyerekeket felismerni, egymástól megkülönböztetni? Mikor fontos és mikor nem érdekes, hogy ki mennyi idős?</p>	<p>Páros feladat</p> <p>Válasszanak párt maguknak! / Forduljanak a padtársukhoz! Játsszák el egymásnak a különböző korosztályok jellegzetes viselkedési formáit! Igyekezzenek, hogy rá lehessen ismerni, milyen idős emberre gondoltak!</p> <p>– Nézzék meg a könyvben az emberi élet szakaszairól szóló felsorolást!</p>	<p>Lehetőség nyílik egy rövid ismétlésre az ember és az állat közötti viselkedés-különbségekről – kiemelt tekintettel a fiatal- (pl. csikó ugráندozása – az ember csikóéveire való utalás) vagy időskorra (öreg kutya kullogó járása – idős ember totyogása) stb.</p>	<p>Az órai munka során itt több lehetőség közül lehet választani, attól függően, hogyan alakult eddig az óra vezetés.</p> <p>Páros feladatvégzés, csoportos gyűjtőmunka, vitakultúra felelevenítése stb.</p>
<p>Elérni kívánt cél: A ki kihez képest kicsi (fiatal vagy nagy), öreg viszonylagosság felfedezése a beszélgetés folyamán szinte magától megfogalmazódik bennük. Ez a beszélgetés alapot teremt ahhoz, hogy ők maguk foglalják szavakba: minden kornak van jó és rossz oldala.</p>				

3. KORTÓL FÜGGETLEN ÖRÖKLÖTT ÉS EGYÉB TULAJDONSÁGOK		Értékek: Udvariasság, tapintat, odafigyelés, bizalom, önzetlenség, türelem, szelídség, okosság, igazságosság, tisztelet		Időkeret: 7 perc
TANKÖNYVI KAPCSOLÓDÁS	ÓRAVEZETÉS	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
 <p>Tk. 26. o.</p> <p>„A serdülőkor akkor kezdődik, amikor a szülők kezdenek nehezen kezelhetőek lenni.”</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mi alapján lehet egyes embereket/gyerekeket felismerni, egymástól megkülönböztetni? – Előfordulhat-e szüleitekkel vagy veletek, hogy nem ismeritek fel egymást, ha kis ideig nem találkoztok? – Milyen eltérések találhatók külső megjelenés, belső tulajdonságok alapján a fiúk és a férfiak / a lányok és a nők között? – Soroljatok fel olyan jó tulajdonságokat, amelyek miatt szerethető, tisztelhető valaki, kortól függetlenül. – Miért tűnik családi fényképnek a tankönyvben látható fotó? – A ti családokban milyen külső hasonlóságok vannak? 	<p><u>Párban vagy kis csoportban</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Gyűjtsék össze a képen látható személyek eltérő korosztályhoz tartozás miatti különbségeit! – A külső jellegzetességek között figyeljék meg a nonverbális kommunikációs jelenségeket! – Határozzák meg a fiatal lány és a szülei között kialakult magatartásbeli (eltérő korosztályhoz tartozás miatt) jellegzetességeket! <p><u>Egyéni gondolatalkotás</u></p> <ul style="list-style-type: none"> – Vitassák meg, hogy milyen belső tulajdonságok egyezhetnek meg szülőkkel a korkülönbség ellenére? (pl. <i>rendszeretet, becsületesség</i>) – A családi fotó alatt található szöveg üzenetének megfogalmazása. – Miért találják úgy a fiatalok, 	<p>A tankönyvben található családi fotó alapján vagy hívóképek segítségével felvezethető a feladat értelme.</p> <p>A különféle ismertetőjegyek alapján megfogalmaztatható: sokan lehetnek szeplősek, szőkék, lányok/fiúk, de mindenkiben vannak olyan személyiségjegyek, amelyek megkülönböztethetővé teszik őket másoktól.</p>	<p>Az eltérő módon szocializálódott gyerekek között nem feltétlenül lesz egyetértés abban, hogy melyik korosztályban melyek legyenek a különös jelentőségű értékek. Kiemelhetők azonban egyetemes értékek: <i>okosság, bátorság, tisztelet, becsületesség.</i></p> <p>A kamaszkor (<i>serdülőkor</i>) 10–14 és 18 éves korig terjedő életszakasz, átmenet a</p>

		<p>hogy serdülőkorban nehéz bánni a szülőkkel? – Adjanak tanácsot a szülőknek, hogyan bánjanak gyermekeikkel!</p>		<p>gyerek- és a felnőttkor között. A nemi érés felborítja a gyermekkorban megszokott állapotot, és jelentős testi, lelki, szellemi változások mennek végbe. A lázadó korszakokban sokszor megkérdőjeleződik számukra a közösségi életben addig elfogadott szabályok hitelessége.</p>
<p>Elérni kívánt cél: Az emberek egymás közötti hasonlóságainak és különbözőségeinek felismerésén keresztül megfogalmazódik az emberek közötti alapvető tény. A serdülőkor sajátosságai gyakran erősítik a jellemet, alakítják a személyiséget. <i>Minden ember egyedi, egyszeri és megismételhetetlen érték.</i></p>				
<p>4. MÚLT ÉS JELEN ÖSSZEHASONLÍTÁSA – ÖNAZONOSSÁG</p>		<p>Értékek: önzetlenség, türelem, szelídség, okosság, igazságosság, tisztelet, udvariasság, tapintat, elfogadás</p>		<p>Időkeret: 10 perc</p>
<p>TANKÖNYV TARTALMA</p>	<p>PEDAGÓGUS FELADATA</p>	<p>ÓRAI MUNKAMENET</p>		
<p>FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK</p>	<p>BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS</p>	<p>FOGLALKOZTATÁS</p>	<p>KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM</p>	<p>MEGJEGYZÉSEK</p>
<p>Mi az: Reggel négy láb, délután két láb, este három láb?</p> <p>Tk. 26. o.</p>	<p>– Milyen látható jelei vannak az idő múlásának? – Keress az emlékeidben olyan mesehőst, akire szerinted nagyon hasonlítasz!</p>	<p>Egyéni munka – Vegyék elő a füzetet/egy rajzlapot, és osszák négy részre az oldalt. Először rajzolják le, hogy szerintük a szereplők milyenek lehettek kicsi korukban, és ők milyenek voltak valójában! Utána próbálják ábrázolni ugyanezeket idős emberként! (A rendelkezésre álló időtől függően lehet még egy harmadik kort is ábrázolni: a jelenlegit.)</p>	<p>Játékos feldolgozás Alkossanak tetszőleges összetételű csoportokat! Először saját csoportjuk tagjairól írjanak korosztályukra jellemző jó-rossz tulajdonságokat, majd próbálják elképzelni felnőttként magukat, és így tegyenek különbséget jelenkori állapotukhoz képest!</p>	<p>Az eltérő látásmódok miatt kialakulhatnak azonos és eltérő vélemények, ennek okáról érdemes beszélgetni. A „Mondd el, milyen voltál régen!” című részt a könyvből az órai munka változatossá tétele miatt össze lehet vonni egy kis készségfejlesztéssel és a látásmód ábrázolásának gyakorlásával. Használjanak színes ceruzát! Érdekes és sokszor mulatságos, közösen</p>

				élvezhető humorforrás lehet egy-egy rajzos feladatvégzés, ugyanakkor sokat elárul a gyerekek gondolkodásmódjáról, hogy kivel azonosulnak.				
Elérni kívánt cél: Az idő múlása visszafordíthatatlan változásokat okoz az emberi külsőben és ezzel egyetemben a belső tulajdonságokban-, és a magatartási szokásokban is.								
5. JÖVŐKÉP – FANTÁZIAUTAZÁS: ÖNAZONOSSÁG VIZSGÁLATA		Értékek: önzetlenség, türelem, okosság, igazságosság, tiszteletudás		Időkeret: 7 perc				
TANKÖNYV TARTALMA	PEDAGÓGUS FELADATA	ÓRAI MUNKAMENET						
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK				
<p>Milyen tevékenységeket szerettek az alsó tagozatos éveitekben?</p> <p>1. Kis csoportokban hasonlítsd össze, miért jobb vagy rosszabb feladatok lenni! Töltsd ki az alábbi táblázatot a fozatrákban!</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>A gyermekkorban előnyösebb, hogy</th> <th>A felnőttkorban előnyösebb, hogy</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>2. Melyek azok a helyzetek, amikor észlelték, hogy már többet várnak tőle, mint tavaly?</p> <p>3. Mi az, amit már rád bízhatnak, de alsó tagozatos korodban még nem lehetett?</p> <p>Tk. 27. o.</p>	A gyermekkorban előnyösebb, hogy	A felnőttkorban előnyösebb, hogy			<p>– Melyek azok a helyzetek, amikor észlelték, hogy már többet várnak el tőletek?</p> <p>– Milyen jó tulajdonságok segíthetnek titeket ebben?</p> <p>– Mit tapasztaltok a körülöttetek található felnőttek életében, és ez alapján ti hogyan képzelték el a saját jövőbeli döntéseiteket?</p> <p>– Az órai munka alapján fogalmazzatok meg, hogy milyen előnyei vannak a gyermekkorban és miért lehet jó felnőttnek lenni!</p>	<p>Csoportos és egyéni</p> <p>– Párban dolgozzanak együtt: egyik páros gyűjtse össze, hogy miért jó gyermeknek lenni, a másik páros a felnőtt kor előnyeit szedje össze. Azután védjék meg a párosok egymással szemben a véleményüket!</p> <p>– A páros munka végeztével egyénileg töltsék ki a táblázatot!</p>		<p>Hasznos lehet az egyéni véleményalkotás elősegítése: mindenki a saját véleménye szerint töltsék ki a tankönyv táblázatát!</p>
A gyermekkorban előnyösebb, hogy	A felnőttkorban előnyösebb, hogy							
Elérni kívánt cél: A munka során feleleveníthető az órán már elhangzott gondolat: <i>Minden ember egyedi, egyszeri és megismételhetetlen érték.</i>								

TANKÖNYV TARTALMA	PEDAGÓGUS FELADATA	ÓRAI MUNKAMENET		
FELADATOK, ILLUSZTRÁCIÓK	BESZÉLGETÉS, ÓRAVEZETÉS	FOGLALKOZTATÁS	KIEGÉSZÍTŐ TARTALOM	MEGJEGYZÉSEK
6. ÖSSZEFOGLALÁS		Értékek: tisztelet, tapintat, egymásra figyelés, udvariasság		Időkeret: 7 perc
„Beszéljétek meg az osztállyal!” Tk. 27. o.	Hogyan szoktatok családon belül egymásnak köszönni? – Mikor illik tegezni egy felnőttet? – Miért lehet más köszönési forma a nőknél és a férfiaknál? – Miért jó, hogy különféle korosztályú emberekkel népesült be a Föld?	Egyéni gondolatalkotás Mutassák be szó, hogy milyen nonverbális eszközökkel lehet egyértelművé tenni a korosztályok között – egymás iránt megnyilvánuló tiszteletet.	Kulturális közegenként változhatnak a köszöntési formák. pl. Japánban meghajlás; az eszkimóknál orruk összedörzsölése stb.	A köszönési formák alkalmasak az egymás- és az idősebbek iránti tisztelet vagy tiszteletlenség kimutatására. A sokszínűség, a korosztályok közötti értékülönbségek és az egymásra hatás közösségi élményei alapozzák meg a változatos és érték közvetítő szerepvállalást.
Elérni kívánt cél: Minden kornak megvan a maga szépsége és előnye. Önmaguk tiszteletén keresztül szemlélik a világot, és tanúsítanak az idősebbek iránt is megbecsülést. Az internetes kapcsolódások haszna: segítséget nyújthatnak az órai anyag átisméltéséhez-, megértéséhez.				
HÁZI FELADAT! (LEHETŐSÉGEK)				
Petőcz András: <i>Géza, a nagy utazó</i> Tk. 102–105. o.	Segíthetnek a történet előtt található előre megfogalmazott kérdések.	– Készítsenek otthon önállóan jegyzetet a történet alapján! – Készítsenek egy családi tablót! Kérjenek szüleiktől néhány fényképet a családtagokról! Akiről nincs fénykép, le is rajzolhatják! Figyeljék meg a korosztály okozta különbségeket!	– Gyűjtőmunka lehet (két hét múlva) a 10. órára: Keressenek olyan képeket, amelyek őket ábrázolják más-más életkorban!	Hasznos a saját gondolatok alapján való munkavégzés, ahol nem befolyásolják egymást, és az órai munkát is átgondolhatják újra. Szövegértés önálló gyakorlása.

8

A fura öreg (részlet)
(ausztrál idősothton ismeretlen lakója írta)

Kinek gondoltok, amikor rám néztek?
Mit láttok? Kit láttok...
Apámnak, anyámnak kicsi fiacskája,
Szerető fészkeben egyik fiókája.
Szárnyra kelő kamasz, jövő álmodója,
Szerelmes társának boldog bevárója.
Húszéves vőlegény: szívem nagyot ugrik
Esküm emlékére, mit tartanom illik.
Huszonöt évemmel, magam is apaként
Őröm kicsinyeim boldog otthon keblén.
Harmincéves férfi: ó de gyorsan nőnek!
Téphetetlen szálak minket összefűznek.
Negyven lettem: kirepültek, üres már a fészek,
De marad a párom, így nem hullanak könnyek.
Ötven éves lábaimnál kisbabák játszódnak,
Nagyszülők lettünk már, unokáink vannak.
Majd sötétség jó rám: feleségem meghalt.
Jövöm eddig fény volt, mit most a rém felfalt.
Gyermekeim most már nélkülem megállnak.
Múlt szeretet jár át, évek, mik elszálltak.
Most már öreg vagyok. Kemény a természet.
Az idős ember vicces. Vicc csak az enyészet.
A test, a kellem, erő széthullik, elillan...
Elfogadom szépen, hogy minden elmúlik.
Nyisd hát ki a szemed, láss túl azon, mi vén:
Nézz csak meg közelről: hát EZ vagyok én!

<http://www.urbanlegends.hu/2012/11/a-fura-oreg-legendaja/> (2014. november 1-jei letöltés)

Az óravázlatot összeállította: Hajduné Tölgyesi Livia / OFI – 2014. november